

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS  
VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ TURTO VALDYMO, NAUDOJIMO IR  
DISPONAVIMO JUO ĮSTATYMO Nr. VIII-729 23<sup>1</sup> STRAIPSNIO PAKEITIMO  
ĮSTATYMO PROJEKTO  
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

**1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai:**

Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo Nr. VIII-729 (toliau – Įstatymas) taikymo praktika bei Specialiųjų tyrimų tarnybos antikorupcinė analizė<sup>1</sup> atskleidė problemas, susijusias su valstybės ir savivaldybių valdomų bendrovių kolegialių organų sudarymu, narių nepriklausomumu, atrankos procedūrų skaidrumu ir atšaukimo pagrindais. Dabartinis reguliavimas neužtikrina pakankamų ribojimų politinei ar ekonominei įtakai, o atšaukimo pagrindai – pernelyg bendri.

Tarptautinė gerosios valdysenos praktika ir Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos rekomendacijos<sup>2</sup> dėl valdybų valstybinėse ir viešosiose organizacijose pabrėžia valdybų reikšmę siekiant nepriklausomumo nuo politinės įtakos, veiklos tvarumo, efektyvumo ir skaidrumo.

Įstatymo projekto tikslas – panaikinti dabartinio reguliavimo spragas ir įdiegti aiškias taisykles, kurios sustiprintų valstybės ir savivaldybių valdomų bendrovių valdymo skaidrumą bei nepriklausomumą.

Įstatymo projekto uždaviniai:

- nustatyti papildomą bendrąjį reikalavimą kandidatams ir nariams – nesuderinamumą turėti verslo, darbo ar kitus turtinio intereso ryšius su savininko teises ir pareigas įgyvendinančiomis valstybės ar savivaldybės institucijomis, įstaigomis ar bendrovėmis, jei dėl to gali kilti interesų konfliktas ar būtų daroma įtaka kolegialaus organo sprendimams;
- nustatyti, kad kandidatas į nepriklausomus narius ir nepriklausomas narys gali būti iš viso ne daugiau kaip dviejų kolegialių organų, sudarytų valstybės ir savivaldybės valdomose įmonėse, narys (vietoje dabar leidžiamų trijų);
- nustatyti, kad kandidatas į kolegialaus organo nepriklausomus narius ir kolegialaus organo nepriklausomas narys negali būti valstybės politikas ar politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojas;
- įtvirtinti kolegialių organų narių atšaukimo pagrindus: neatitikimas reikalavimams; sistemingas pareigų nevykdymas ar grubūs pažeidimai; nepriklausomumo ar interesų konflikto prevencijos pažeidimai; daugiau kaip pusės posėdžių nelankymas; esminė žala bendrovės interesams/reputacijai/finansiniam stabilumui; įsiteisėjęs teismo nuosprendis; politiniai ar verslo ryšiai, sukeliantys interesų konfliktą;
- užtikrinti sprendimų skaidrumą – įtvirtinti pareigą viešai skelbti visus sprendimus dėl kolegialių organų sudarymo, narių skyrimo ir atšaukimo.

**2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai:**

Projekto iniciatorė Seimo narė Birutė Vėsaitė.

<sup>1</sup> <https://e-seimasx.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/369c8a21191d11f09cbcab0ff4d74843?jfwid=2vazgv09s>

<sup>2</sup> <https://eimin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/valstybines-imones/ebpo/>

### **3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai:**

Šiuo metu Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 23<sup>1</sup> straipsnyje nustatyta, kad valstybės ir (ar) savivaldybių valdomų bendrovių kolegialiuose priežiūros ar valdymo organuose turi būti bent vienas valstybės tarnautojas ir ne mažiau kaip pusė nepriklausomų narių, o dukterinėse bendrovėse – ne mažiau kaip trečdalis nepriklausomų narių. Įstatymas taip pat įtvirtina bendruosius ir nepriklausomumo reikalavimus kandidatams bei nustato, kad atranką inicijuojantis subjektas gali pasitelkti atrankos agentūras pagal Viešųjų pirkimų įstatymo tvarką.

Vis dėlto galiojantis teisinis reguliavimas neužtikrina pakankamo kolegialių organų narių nepriklausomumo, atsakomybės ir sprendimų skaidrumo, nes: nėra aiškiai įstatyme suformuluoto nesuderinamumo kandidatams ir nariams turėti verslo, darbo ar kitus turtinio intereso ryšius su savininko teises ir pareigas įgyvendinančiomis valstybės ar savivaldybės institucijomis, įstaigomis ar bendrovėmis, kai dėl to kyla interesų konfliktas ar gali būti daroma įtaka sprendimams; nepriklausomiems asmenims nenustatytas griežtesnis dalyvavimo keliuose kolegialiuose organuose limitas – šiuo metu leidžiami trys; nepriklausomumo reikalavimuose nėra tiesiogiai įtvirtinta, kad valstybės politikai ir politinio (asmeninio) pasitikėjimo tarnautojai negali būti nepriklausomais nariais; įstatyme nėra kolegialių organų narių atšaukimo pagrindų sąrašo; nenustatyta pareiga viešai skelbti visus sprendimus dėl kolegialių organų sudarymo, narių skyrimo ir atšaukimo, nurodant motyvus ir pagrindimą. Dėl šių priežasčių dabartinis reguliavimas neužtikrina pakankamo nepriklausomumo nuo politinės ir ekonominės įtakos bei sprendimų skaidrumo, o tai mažina pasitikėjimą kolegialių organų veikla.

### **4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama:**

Įstatymo projektu siūloma sustiprinti valstybės ir savivaldybių valdomų bendrovių kolegialių organų nepriklausomumą, skaidrumą ir atskaitomybę, nustatant aiškesnius reikalavimus kandidatams bei sprendimų priėmimo tvarką.

Projektu siūloma įtvirtinti draudimą kolegialių organų nariams būti susijusiems verslo, darbo ar kitais turtinio intereso ryšiais su valstybės ar savivaldybės institucijomis, įstaigomis ar bendrovėmis, įgyvendinančiomis savininko teises ir pareigas, kai dėl tokių ryšių gali kilti interesų konfliktas ar būti daroma įtaka sprendimams. Taip siekiama išvengti priklausomumo nuo ekonominių interesų ir užtikrinti objektyvius bei nepriklausomus sprendimus.

Projektu siūloma, kad nepriklausomas kolegialaus organo narys gali būti iš viso ne daugiau kaip dviejų valstybės ar savivaldybės valdomų įmonių kolegialių organų nariu. Šiuo pakeitimu siekiama išvengti pareigų kaupimo, užtikrinti nepriklausomų narių įsitraukimą ir veiklos kokybę bei sustiprinti šių narių atsakomybę už priimamus sprendimus.

Projektu nustatomi papildomi nepriklausomumo reikalavimai nepriklausomiems kolegialių organų nariams – įtvirtinamas draudimas jiems būti valstybės politikais ar politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojais, taip pat turėti verslo, darbo ar kitų turtinio intereso ryšių su savininko teises įgyvendinančiomis institucijomis ar bendrovėmis, galinčių sukelti interesų konfliktą.

Projekte įtvirtinama nuostata, kad visi sprendimai dėl kolegialių organų sudarymo, narių skyrimo ir jų atšaukimo turi būti viešai skelbiami, nurodant tokių sprendimų pagrindimą ir motyvus – tai užtikrins sprendimų skaidrumą ir visuomenės pasitikėjimą.

Projektu įtvirtinamai atvejai, kai kolegialaus organo narys turi būti atšaukiamas – už sistemingą pareigų nevykdymą, nepriklausomumo pažeidimus, posėdžių nelankymą, veiksmus, padariusius žalą bendrovei, ryšius su politinėmis partijomis ar verslo subjektais, dėl kurių kyla interesų konfliktas.

Tikimasi, kad šie pakeitimai padidins valstybės ir savivaldybių valdomų bendrovių valdymo profesionalumą, sumažins politinės bei ekonominės įtakos rizikas, sustiprins atsakomybę ir visuomenės pasitikėjimą šių įmonių veikla.

**5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta:**

Priėmus įstatymo projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

**6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai:**

Priimtas įstatymas sumažins politinės ir ekonominės įtakos bei interesų konfliktų rizikas, taip stiprindamas atsparumą korupcijai ir užtikrindamas skaidresnę valstybės bei savivaldybių turto valdymą.

**7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai:**

Įstatymo įgyvendinimas pagerins verslo sąlygas, nes skaidresnis ir nepriklausomas valstybės bei savivaldybių bendrovių valdymas užtikrins sąžiningesnę konkurenciją ir patikimesnę investicinę aplinką.

**8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:**

Įstatymo įgyvendinimui reikės pakeisti Vyriausybės nutarimus ir ministerijų įsakymus.

**9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka:**

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projekte naujos sąvokos nepateikiamos.

**10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus:**

Įstatymo projektas neprieštaruja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisės aktams.

**11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti:**

Įstatymui įgyvendinti reikalingus poįstatyminius teisės aktus turėtų priimti Vyriausybė ir atsakingos ministerijos.

**12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais):**

Įstatymo projektui įgyvendinti papildomų valstybės, savivaldybių biudžetų ar fondų lėšų nereikės.

**13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados:**

Negauta.

**14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis:**

Valstybės valdomos įmonės, Kolegialūs valdymo organai, Korupcijos prevencija.

**15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:**

Nėra.

---